

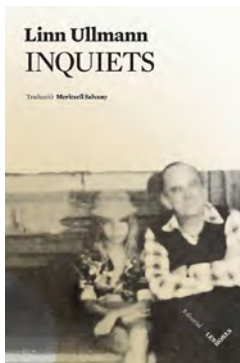
ELS CRÍTICS

literatura

JOSEP GRAS

A 'Inquiets' l'autora rememora la seva relació amb el pare, sobretot durant els darrers anys d'envelliment i mort d'aquest. Linn Ullmann compon un retrat fragmentari però enormement revelador del cineasta suec, a través d'un relat miscel·lani que s'endinsa en el dol des d'una perspectiva sincera i conciliadora alhora

Textures de l'enyor, absències

Inquiets

LINN ULLMANN

Traducció de Meritxell Salvany
Editorial Les Hores
Barcelona, 2022 (2a edició)
448 pàgines

Quan Ingmar Bergman (Uppsala, 1918 - Farö, 2007) va arribar a Hammars —un dels paratges privilegiats de l'illa que el cineasta suec va convertir al llarg dels anys en la seva residència més important, fins al punt que l'un i l'altra són indissociables— el 1965, va quedar tan fascinat pel serè paisatge de platja rocosa que va decidir construir-s'hi una casa.

A Hammars l'autora d'*Inquiets* (*De urolige*, 2015) —un dels tres títols que han estat candidats al Premi Llibreter d'enguany— hi va viure fins a la primavera de 1969. A punt de fer els tres anys, va haver de anar-se'n quan els seus pares van decidir separar-se. Linn, la darrera dels nou fills que Bergman va tenir amb sis dones, va anar a viure amb la mare a Oslo, però no va oblidar mai la que havia estat la seva primera llar: els estius hi tornava i feia créixer l'estima entre ella i el progenitor. Tots dos s'asseien al banc de fusta jaspada de l'entrada per parlar, esperar l'hora de la projecció de la pel·lícula o simplement deixar-se embolcallar per la presència de l'entorn.

Linn sempre va tornar a Farö, i va voler estar al costat del geni fins al

darrer comiat ("sense drames", com ell volia). Els últims anys d'envelliment i de declivi tant físic com mental, quan Bergman ja estava greument malalt, són rememorats per l'autora en aquest llibre, explicats per ella mateixa, però també a través de la veu i dels comentaris del prestigiós creador, en el decurs de les sis converses llargues que l'escriptora va enregistrar.

El projecte que havien acordat en un inici "la peculiar periodista" i l'entrevistat era més ambiciós, però la salut cada cop més malmesa de Bergman en va precipitar la seva conclusió. Van passar uns quants anys abans que aquelles gravacions prenguessin forma, perquè després de la mort del pare —confessa Linn— no es va veure amb cor d'escoltar-les i, finalment, es van extraviar fins a ser recuperades i transcrites per formar part d'aquest llibre que ara tenim a les mans. Hi són reproduïdes de manera intercalada amb el relat biogràfic de Bergman que fa l'autora, en què descriu moments compartits sobretot amb ella i la mare, la reputada actriu Liv Ullmann, i anècdotes que il·lustren la manera de

ser del pare, la seva obsessió amb la puntualitat i amb l'organització de la vida quotidiana, fins i tot quan ja jeia prostrat al llit dia i nit.

Linn n'admirava la creativitat i l'enorme capacitat de treball (Bergman va escriure i dirigir una cinquantena de pel·lícules, i com a home de teatre va realitzar més de cent-cinquanta muntatges d'autors com Strindberg, Ibsen o Shakespeare, entre altres; "el teatre és el meu fort", deia encara quan només li quedava un fil de veu), i s'hi refereix en molts dels records que evoca, sense caure mai en l'entronització de qui signà obres mestres com *Nit de circ* (1953), *Persona* (1965), *Crits i murmuris* (1973) o *Fanny i Alexander* (1982).

Inquiets es pot interpretar com un exercici memorialístic al voltant de la figura paterna, i també sobre la influència que exercí la mare en el creixement de la nena, marcat per l'enyorança com a sentiment angoixant i com a font d'inspiració. Però el llibre de Linn Ullmann va més enllà d'un mer àlbum familiar. La "filla pròdiga" —com s'autodefineix en algun fragment— vol bastir un retrat que capturi l'essencial d'unes vides certament "inquietes", sempre cercant respostes a les qüestions que realment importen, als grans interrogants de l'existència humana: l'amor, la solitud, la fe, l'acte d'escriure, la mort. Intentant que les màscares puguin ser descobertes abans que no travessin la carn. "El que miro de fer ara és aconseguir treure'n l'entrellat, dels meus pares, de per què la soledat va tenir i ha tingut sempre un paper tan cabdal a la vida de tots dos... —diu Linn en un tram especialment emotiu del final.

Amb un estil narratiu que defuig la linealitat del relat i l'ordre cronològic, proper a la novel·la en determinats passatges —en l'ús de la tercera persona, per exemple, convertint la biògrafa en un personatge— i que combina vivències presents i del passat, l'escriptora fa d'*Inquiets* un espai de reflexió sobre el procés d'envellir, la deformació dels records que duu a terme la memòria, les crisis d'identitat i les presències infinites del dol. No hi ha dol sense consciència de l'enyor, i Linn ho demostra aquí amb la mateixa pulcritud que Bergman imprimia en els seus treballs, plasmada en textures diferents de gran intensitat artística.

Linn Ullmann —*L'adéu de Stella* (2002), *Abans que t'adormis* (1999)— ha acabat escrivint, com diu ella mateixa, "un llibre sobre un pare i una filla,

sobre el pare que s'havia fet vell. Sobre aquell lloc (Hammar) i el dol...". No és pas poca cosa, però *Inquiets* és molt més que això.

JOAN FUSTER
Correspondència

JOAN FUSTER
ER34

17
Valencianistes de postguerra. 1a part
34

CORRESPONDÈNCIA 17
VALENCIANISTES DE POSTGUERRA. 1a part
Edició a cura de FAUST RIPOLL

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat